

ДЕФОРМАЦІЯ РАТИЦЬ У КОРІВ: КОРЕКЦІЯ ТА ПРОФІЛАКТИКА, ЛІКУВАННЯ УСКЛАДНЕНЬ

Ковальчук Ю.В.

к.вет.н., доцент

Кужелюк Р.Л.

студент магістратури

Житомирський національний агроекологічний університет

Постановка проблеми. Правильна форма копит і нормальна їхня функція можуть бути тільки при рівномірному розподілі на них ваги тіла й при повній відповідності швидкості росту нового й стирання старого рога. Якщо ці умови порушуються, копита здобувають неправильну форму. Причини, що сприяють порушенню зазначених умов, різні [1, 3].

Залежно від характеру причин прийнято ділити деформації копит на дві основні групи: спадкоємні, виникаючі внаслідок екстер'єрних недоліків, що полягають у неправильній постановці кінцівок, і набуті, що з'являються внаслідок порушення умов утримання тварин і правил догляду за ними, а також при деяких хронічних захворюваннях кінцівок.

Деформація ратиць при несвоечасному її усуненні часто призводить до різних ускладнень, основними з яких є пододерматити. За даними ряду авторів [2, 4, 6], в окремих господарствах ураження у ділянці пальця зустрічаються в 30-87% корів, що негативно впливає на економічні показники. Зокрема, на 28-42% знижується середньодобовий надій [5], а передчасна вибраковка хворих тварин досягає 50-60 %. До того ж, підвищується ротація поголів'я, порушується план селекційно-племінної роботи, що не дозволяє реалізувати генетичний потенціал породи і знижує прибутковість галузі. Отже, ураження копитець у високопродуктивних корів є нагальною проблемою скотарства.

Питання лікування при гнійно-некротичних процесах ділянки пальця у корів детально висвітлене у літературі. Однак, велика кількість існуючих методів, як свідчать дані науки і практики, вказує на їх недостатню ефективність в умовах сьогодення. Це спричинено динамічністю патологічного процесу, порушенням норм годівлі та утримання тварин. Крім того, часто не враховуються особливості патогенезу цих захворювань. А між тим, є повідомлення, що гнійно-запальні процеси розвиваються на фоні недостатньої функціональної активності факторів неспецифічного імунітету [2, 4] та функцій багатьох систем організму.

Тому виявлення тварин із деформацією ратиць, її корекція та профілактика, а також

подальше вивчення патогенетичних основ хвороб ділянки пальця і опрацювання патогенетично обґрунтованих методів лікування, які б усували не лише симптоми, а й впливали на патогенез захворювання, має істотне наукове і практичне значення.

Мета досліджень полягала у виявленні корів із деформованими ратицями, корекція їх та профілактика, а також опрацюванні патогенетично обґрунтованих методів лікування уражень пальця, як ускладнення деформації.

Матеріалом для проведення дослідження слугували корови різних вікових груп з деформацією ратиць, а також із їх ураженнями, кров для морфологічних та біохімічних досліджень.

Результати досліджень. Нами перед постановкою тварин на зимово-стійловий період клінічно обстежено 574 голови продуктивних корів в СГ “Дружба”. При цьому встановлено досить значне поширення хвороб кінцівок. Так, серед обстежених тварин хірургічна патологія кінцівок виявлена у 21 корови, що складає 3,6% від загальної кількості обстежених (табл. 1).

Як видно із табл. 1, серед патології ділянки пальця у базовому господарстві найчастіше домінував пододерматит (2,6%). При цьому переважали глибокі ураження з осередками некрозу як в основі шкіри підошви, так і копитцевої кістки. Також нами діагностувались рани та виразки міжпальцевої щілини, які склали 0,7%, флегмони вінчика реєструвались у 0,3% випадків.

Вони носили, як правило, травматичний характер або ж розвивались як ускладнення пододерматитів.

Таблиця 1

Поширення уражень пальця у корів в базовому господарстві

Патологія	Виділено хворих голів	
	голів	%
Пододерматити	15	2,6
Рани, виразки міжпальцевої щілини	4	0,7
Флегмони вінчика	2	0,3
Всього хворих тварин	21	3,6
Всього обстежено тварин	574	100

Захворювання пальців набувають більшого поширення у господарствах зі стійлово-вигульним утриманням, що пов'язано із додатковою травматизацією дистального відділу кінцівок під час перебування на вигульних майданчиках чи переміщення по скотопротінних трактах і пасовищах. Цю думку також підтверджує чіткий прояв сезонності у виникненні даних захворювань. Так, більшість зареєстрованих нами випадків захворювань припадали саме на літньо-вигульний (червень – жовтень) період і лише у 28% випадків захворювання діагностувались у зимово-стійловий період (листопад – січень).

Слід відзначити, що частіше ураження копитець ми виявляли у тварин старших вікових груп (6-8 років).

Нашими дослідженнями встановлено, що відсоток захворюваності коливався і в залежності від рівня молочної продуктивності тварин. Так, корови із середньорічним надоєм від 3,5 тис. кг і вище за лактацію уражувались значно частіше, ніж корови з продуктивністю 2,5-3,0 тис. кг за лактацію.

Отже, фактичний матеріал свідчить про прямий зв'язок між ураженнями копитець у корів і умовами їх утримання, віком, рівнем молочної продуктивності та сезоном року.

Враховуючи дані патогенезу, для лікування уражень у ділянці пальця нами був запропонований метод лікування, який передбачає місцеве застосування 5%-ного йод-димексидного розчину та інтраортального введення 0,5%-ного новокаїну у поєднанні із антибіотиками.

Застосування запропонованої першої схеми лікування дослідної групи тварин, як свідчать клінічні спостереження, дозволяло дещо скоротити термін лікування. Тварини дослідної групи,

хворі на гнійний пододерматит (табл. 2), видужували впродовж 14,07±0,64 днів (10-20 днів), тоді як у контрольних корів термін лікування складав 22,33±0,72 дні (20 –25 днів). При флегмонах вінчика видужування наставало на 19,1±1,22 день (15-26 днів) після застосування першої схеми лікування і на 25,30±1,26 день (24-27 днів) у тварин контрольної групи. Термін лікування ран і виразок у дослідній групі становив 14,50±1,70 днів (11-20 днів), а у контрольній, з використанням порошка йодоформу із борною кислотою, – 19,70±1,30 днів (17-21 днів).

Місцеве застосування йод-димексидного розчину прискорювало очищення патологічного осередку від авіталізованих тканин, сприяючи адсорбції і виведенню токсичних продуктів та гнійного ексудату, стимулювало регенеративні процеси.

Таблиця 2

Терміни загоювання ран у корів з ураженнями пальця, М±m

Тварини	Хворі на гнійний пододерматит (n=15)	Хворі на флегмону вінчика (n=4)	3 ранами та виразками (n=2)
Дослідні	14,07±0,64	19,1±1,22	14,50±1,70
Контрольні	22,33±0,72	25,30±1,26	19,70±1,30

Відповідно, у дослідних тварин швидше нормалізувалися показники загального стану, швидше зникали симптоми захворювання та відновлювалася функція ураженої кінцівки.

Одержані позитивні результати ми пов'язуємо із комплексною дією місцевого лікування йоду у поєднанні із димексидом та імуностимулювальної терапії, яка, маючи багатонаправлену дію, впливає на патогенез захворювання.

Висновки.

1. При проведенні хірургічної диспансеризації у базовому господарстві було виявлено 38 корів (6,6%) із деформацією ратиць різного ступеня. Причинами її на нашу думку були порушення умов утримання тварин і правил догляду за ними, а саме відсутність моціону та несвоєчасна розчистка ратиць у корів.

2. Патологія ділянки пальця становить 3,6% від загальної кількості обстежених тварин. Найчастіше реєструються пододерматити (2,6%), рани і виразки шкіри міжпальцевої щілини та флегмони вінчика становлять (0,7%) та (0,3%), відповідно. Основною причиною пододерматитів є деформація ратиць.

3. Лікування корів з ураженням ратиць шляхом місцевого застосування 5%-го розчину йод-димексиду та внутрішньоаортального введення 0,5%-ного розчину новокаїну із антибіотиками прискорює регенеративні процеси, що дозволяє скоротити термін лікування у середньому на 8 днів при пододерматитах, на 6 – при флегмонах вінчика і на 5 – при лікуванні ран і виразок шкіри міжпальцевого склепіння.

Література

1. Використання комплексного препарату АСД при ураженнях ділянки пальця у високопродуктивних корів / І.С. Панько, М.В. Петрик [та ін.] // Вет. медицина України. – 2005. - №3. – С. 26 – 27.
2. Застосування санобіту при запальних процесах у високопродуктивних корів / В.Й. Іздепський, В.Ф. Довгопол [та ін.] // Вісник державного сільськогосподарського інституту. – 2000. - №6. – С. 48 – 51.
3. Киричко Б.П. Ефективність застосування санобіту при гнійно-некротичних процесах в ділянці пальця у високопродуктивних корів / Б.П. Киричко // Вісник Полтавського державного сільськогосподарського інституту. – 2000. - №2. – С. 84 – 85.
4. Панько І.С., Петрик М.В. Використання фенол-скипідар-димексидної емульсії при ураженнях ділянки пальця у корів / І.С. Панько, М.В. Петрик // Вет. медицина України. – 2004. - №11. – С. 35 – 36.
5. Петрик М.В. Ефективність препарату АСД (фракція 3) з димексидом при ураженнях ділянки пальця у високопродуктивних корів / М.В. Петрик // Вісник Білоцерків. держ. аграр. ун-ту: 36. наук. праць. – Біла Церква, 2005. – Вип. 31. – С. 75 – 79.
6. Профілактика та лікування виразково-некротичних уражень пальців у нетелей / В.Б. Борисевич, Б. В. Борисевич [та ін.] // Вісник аграрної науки, 2002. - №2. – С. 27 – 29.